Enkele punten voor de context

- De aanwezigheid van groep asielzoekers is in 2012 begonnen als demonstratie tegen het beleid (zie bijlage 1). Daarin krachtig ondersteund door een wisselende en nog steeds bestaande groep supporters die zich deels manifesteert als deskundigen (bv prof. Thomas Spijkerboer). In 2013 was de stelling dat het Buiten Schuld beleid zou worden aangepast. (Immers, de DT&V kan mensen niet uitzetten). Vervolgens (en dat speelt nu ook sterk) wordt er vanuit gegaan dat Nederland een aanwijzing zal krijgen vanuit Europa (ECSR) om te voorzien in "Shelter, Food, Clothing". Daarnaast wordt gehint op een vorm van pardon. Dergelijke "hoopgevende" zaken leiden tot een geloof bij de groep dat het uiteindelijk "wel goed zal komen", en dat maakt het ook bijzonder lastig om mensen in beweging te krijgen.
- Vanaf eind 2012 tot heden zijn er opvolgend diverse panden gekraakt. Bij geen van deze panden bestond er een grond voor ontruiming. Het betrof objecten waar geen sprake was van spoedig gebruik door de eigenaar. Daar waar dit wel aan de orde was is een ontruimingsprocedure gestart (Vluchtflat, Vluchtpark en Vluchtkantoor).
- Na beëindiging van het gebruik van de Vluchthaven ligt het in de lijn der verwachting dat opnieuw een of meer panden worden gekraakt voor het bieden van onderdak. De aanzuigende werking is duidelijk (nu +/- 250 mensen), waarbij de huidige toestroom van asielzoekers mede een rol speelt.

Experiment De Vluchthaven (december 2013-juni 2014)

Bij deze aanpak is mensen onderdak geboden met de overtuiging dat vanuit een onderdakpositie gewerkt kan worden aan de toekomst. Daarbij worden mensen begeleid, maar dit vereist wel een actieve houding van de betrokken personen. Een *intensief individueel activeringstraject* is daarom noodzakelijk om personen er toe te bewegen mee te werken aan het realiseren van een eigen toekomst, of dit nu hervestiging of verblijf in Nederland is. Het activeringstraject bestaat uit vier hoofdlijnen die met elkaar samenhangen:

- Inzicht verkrijgen in toekomstperspectief en juridische situatie
- Activiteiten gericht op het verminderen van psychische problematiek
- Revitalisering en het verkrijgen van vaardigheden die bruikbaar zijn in het opbouwen van een zelfstandig leven
- Activiteiten gericht op terugkeer of verblijf (afhankelijk van persoonlijke mogelijkheden)

Amsterdam heeft de afgelopen maanden op drie gebieden innovatieve inspanningen geleverd om invulling te geven aan het bovenstaande.

- De GGZ-instelling Equator heeft ongeveer 60 mensen onderzocht. Het blijkt dat van deze groep een groot deel een lage GAF-score heeft en zijn daarmee extra kwetsbaar. Deze score is een indicatie dat er problemen zijn in het geestelijk functioneren, maar ook bij het maken van toekomstplannen.
- Er is een divers aanbod aan activiteiten gedaan, gericht op het verkrijgen van vaardigheden. Vrijwel iedereen heeft meegedaan. Dit is als zeer positief ervaren en heeft geleid tot een veranderende grondhouding (zie bijlage 2). Het heeft de vitaliteit en bereidheid mee te werken verhoogd.

- Via veel verschillende partijen is inzet gepleegd (en nog niet beëindigd) om mensen te activeren en te laten kiezen voor hervestiging. Hieronder vallen de vele individuele gesprekken via Vluchtelingenwerk, opgevolgd door een of meer gesprekken vanuit DT&V. Daarnaast is het zeer recent gelukt om bedrijven te vinden die bereid zijn mensen werk aan te bieden (Ethiopië). Sinds vorige week lijken er kansen te zijn dat er mensen kunnen terugkeren via een overeenkomst met een bedrijf op basis van een werkvergunning. Dat geeft kans op hervestiging in een veiliger derde land. Er zijn nu nog geen concrete resultaten, maar wel signalen dat mensen hier interesse in hebben.

Cijfers Vluchthaven (situatie 9 mei)

Toegang tot de Vluchthaven		**toelichting**
Groep van 159 personen die zich in april 2013 hebben geregistreerd	159	
Groep extra kwetsbaren na vertrek uit Vluchtkantoor (dec. 2013)	26	Na screening GGD en dossieronderzoek Vluchtelingenwerk zijn deze mensen ondergebracht in de Vluchthaven vanuit tijdelijk onderkomen Sur.plein
Subtotaal	185	
Onderdak in Vluchthaven gekregen NB: Binnen de groep 159 worden nu nog 5 personen buiten de VH apart opgevangen en begeleid bij ASKV-MOO vanwege ernstige GGZ problematiek.	**128**	Het verschil van 57 is het resultaat van "uitstroom" in de periode mei 2013 – december 2013. Een aantal mensen kon naar een AZC, kwam in vreemdelingen-detentie, bleek onderdak te hebben bij partner, is teruggekeerd of verkreeg verblijfsvergunning. Ook is 1 persoon overleden. (verdronken)

Inzicht in perspectief vreemdelingen[1]		**toelichting**
Na mutaties in de periode dec.-mei is het aantal personen VH op 9 mei	117	Het verschil met 128 is te verklaren door 2 terugkeerders, 3 verblijfsvergunningen, uitplaatsingen naar AZC, ontzegging toegang VH of personen met verblijf elders, dan wel vertrokken met onbekende bestemming
Art 64 aanvraag in behandeling genomen door IND	5	Ernstige medische (veelal GGZ) problematiek. Onderzoek loopt nog of persoon tijdelijk verblijf moet krijgen (art.64) en aansluitend opvang Rijk (in AZC)
Art 64 aanvraag in voorbereiding	6	Idem, maar er moet nog informatie van behandelaars (artsen) worden verkregen voordat aanvraag art. 64 bij IND kan worden gedaan
Zwangeren (en partner)	4	Deze mensen worden nog uitgeplaatst naar AZC of Gezinslocatie voor 1 juni
Subtotaal kansloos voor verblijf	**102**	
Groep "extra kwetsbaar" vanwege serieuze GGZ en somatische problematiek. Een stabiel onderdak is belangrijk voor behandeling / bieden zorg	50	Op dit moment is dit aantal nog een schatting. GGD adviezen moeten binnenkomen voor 1/6/2014. De huidige GGZ of somatische problemen belemmeren in deze fase om mensen te activeren tot terugkeer
Het deel van de kansloze mensen "zonder belemmeringen"	**52**	
Bezig met terugkeer	12	Dit betreft de mensen die nu terugkeer willen overwegen
Subtotaal	**40**	**Niet bereid tot meewerken aan terugkeer**

[1] Personen die een procedure hebben lopen, zijn (m.u.v. art 64) niet in het overzicht meegenomen.

Bespreekpunten Vluchthaven, lessons learned

De Vluchthaven is misschien nu nog niet de vlucht naar voren, maar we hebben alles gedaan binnen onze mogelijkheden en gelet op het bijzondere karakter van de groep en omgeving. Het blijkt dat er een relatief grote groep afgewezen asielzoekers is die kampt met geestelijke problematiek. Dat maakt het lastig om met hen over de toekomst te praten.

Daarnaast is bijzonder moeilijk een “change of mind” te realiseren in een omgeving die verwacht dat je voet bij stuk houdt als het gaat om “We Are Here”’. De groepsdruk is groot. Het gaat ook nog steeds om een politieke manifestatie, ook al is de sfeer wel wat anders geworden.

Door de mensen binnen de groep (vaak andere kanslozen) word je beschouwd als verrader als je laat blijken dat je terug wilt gaan. Daarom is het voor de toekomst nodig om vreemdelingen apart onderdak te bieden als ze de intentie hebben om terug te keren, en dan gekoppeld aan een traject om succesvol te hervestigen. Daarbij is creativiteit noodzakelijk. Alleen een financiële bijdrage is vaak niet voldoende. Er moet meer gewerkt worden langs de lijnen van het bieden van een reëel perspectief, maar wel met regie en aansturing vanuit de overheid.

De beëindiging van de opvang in de Vluchthaven zal met grote politieke en media aandacht worden gevolgd. Er zijn nu al weer talloze bezwaarschriften binnen van advocaat Fischer, gericht tegen de beëindiging van de Vluchthaven. Daarom is het belangrijk dat er overeenstemming kan ontstaan over het bieden van tijdelijk onderdak aan specifieke deelgroepen.

1. <u>Voorlopig onderdak voor de extra kwetsbare vreemdelingen</u>

Naar verwachting gaat het hierbij om maximaal 50 personen, voor het merendeel GGZ-problematiek. De GGZ-instelling Equator kan op korte termijn starten met behandeling, zo is verzekerd. Daarbij past dan wel de koppeling aan een stappenplan voor terugkeer. Dakloosheid geeft een contra-indicatie voor behandeling, die wordt dan niet gestart.

Het op straat zetten van deze mensen zal leiden tot procedures tegen de stad en tegen de staat. Ander onderdak vinden is in de stad bijzonder lastig, maar het lijkt belangrijk vanwege het belang van behandelcapaciteit. Bij het bieden van onderdak in een VBL wordt er niet behandeld, en moet terugkeer binnen 12 weken zijn geregeld. De kans is groot dat de mensen weer op straat komen, terwijl ze nu in beeld zijn en wat zijn opgeknapt en er verder met ze kan worden gewerkt.

2. <u>Tijdelijk onderdak voor de vreemdelingen die zullen vertrekken</u>

De komende paar weken verwachten we nog een aantal terugkeerders. Daadwerkelijk vertrek kan dan nog enkele weken vragen, afhankelijk wat er nog moet worden gedaan en geregeld. Het is belangrijk dat deze mensen in het zicht blijven. Voor terugkeer is de VBL de gebruikelijke locatie, maar als er aparte arrangementen zijn, die ook persoons- of organisatie gebonden zijn, is het bespreekbaar dat Amsterdam zoekt naar onderdak. Wat werkt, dat werkt.

Bijlage 1

Korte terugblik 2012 – 2013

- Na de zomer 2012 heeft een groeiende groep vreemdelingen zich verzameld in Amsterdam. Een deel van deze mensen was daarvoor ook aanwezig bij de tentenkampen in Ter Apel, Zwolle, Den Bosch. De gemeente kende deze mensen niet bij naam, men geeft geen info.
- De groep groeit vanaf het najaar 2012 van 15, naar 50, naar 100 personen eind november 2012. De gemeente ontruimt het tentenkamp aan de Notweg na 2 maanden ontruimd vanwege de risico's voor de gezondheid, de veranderende sfeer, vanwege openbare orde risico's en de aankomende winter. Een aanbod voor onderdak tot januari bij MO-instellingen in en buiten Amsterdam was geregeld, maar werd op het laatst afgewezen door de groep "We Are Here".
- In december 2012 ontstond er een vervolg in de Vluchtkerk, gedoogd door de eigenaar van het pand, ondersteund door de protestantse diaconie en een wassende groep van (activistische) vrijwilligers. In april 2012 heeft de gemeente besloten een hulpaanbod te doen, bestaande uit (1) Vluchtelingenwerk zal uw dossier onderzoeken en in gesprek gaan over het juridisch perspectief en (2) de gemeente (GGD) zal personen met ernstige medische / psychische problematiek een vorm van onderdak aanbieden. Het aanbod stond open voor mensen die op dat moment verbleven in de Vluchtkerk. 159 personen hebben zich gemeld.
- Na 6 maanden heeft de groep de Vluchtkerk in juni vrijwillig verlaten, maar direct is een ander pand gekraakt: de Vluchtflat, eigendom van wbv De Key. Gedurende 4 maanden hebben de wbv, Leger des Heils en HVO gezamenlijk hulp gegeven (onderdak, voedsel, beheer). De gemeente heeft een financiële bijdrage gegeven voor de kosten van de beveiliging. Ondanks het toegangsbeheer groeide de groep door tot zo'n 200 personen.
- Eind september 2013 is de rapportage verschenen van Vluchtelingenwerk, waarbij in hoofdlijnen duidelijk werd dat er voor bijzonder weinig mensen nog kansen waren voor een verblijfsvergunning. Gedurende deze fase van ongeveer 4 maanden heeft daarvoor intensief casusoverleg plaatsgevonden met de IND en DT&V.
- Begin oktober 2013 is de Vluchtflat verlaten, maar is vervolgens opnieuw een leegstaand kantoorpand gekraakt; het Vluchtkantoor gedurende 2 maanden. In november is er een bestuurlijk commitment ontstaan om de vreemdelingen uit de "oude groep van 159" gedurende 6 maanden onderdak te bieden, opdat de mensen vanuit een tijdelijke, maar stabiele situatie kunnen gaan werken aan hun toekomst die veelal niet in Nederland kan zijn.
- Mede dankzij de steun van de staatssecretaris *(het betreft hier een lokaal experiment wat niet in strijd is met het Bestuursakkoord[2])* was de Vluchthaven geboren. Iedereen van de eerder geregistreerde "groep 159" heeft dit onderdak geaccepteerd. Dat waren er toen nog ongeveer 100. De andere 59 verbleven deels in een AZC of in vreemdelingenbewaring of hadden zelf een ander onderdak gevonden. Ook hadden tussen mei 2013 en december 2014 inmiddels enkelen alsnog een verblijfsvergunning (3) gekregen of waren teruggekeerd (5).
- Medio december heeft de restgroep van zo'n 80 mensen een kantoorruimte in ZuidOost gekraakt (de Vluchtgarage). Daarnaast zijn in totaal 30 mensen 2 maanden door de gemeente opgevangen(Surinameplein) om te worden gescreend op hun geestelijke en lichamelijke gesteldheid. Van deze groep hebben 4 mensen hebben onderdak in een AZC gekregen en 26 in de Vluchthaven bij gebrek aan een andere mogelijkheid. In de Vluchtgarage verblijven nu ongeveer 100 mensen.

[2] Brief Tweede Kamer, 4 december 2013, nr. 457662

Bijlage 2

Overzicht Activeringstraject Vluchthaven

- In een periode van drie maanden zijn totaal meer dan 150 leer- en meeloopplekken voor ruim 100 mensen aangeboden. Een aantal mensen heeft meer dan één cursus gedaan.
- Aan de activering hebben ruim 35 docenten en begeleiders van 13 verschillende publieke en particuliere aanbieders bijgedragen, met o.a. Volksuniversiteit Amsterdam, Combiwel, ROC Amsterdam, Rode Kruis Nederland en De Herstelling.
- Het activeringstraject heeft een positieve bijdrage geleverd aan vitaliteit en veranderingsbereidheid van de deelnemers. Bijna alle deelnemers hebben een certificaat behaald.

	Cursussen	Via	Deelnemers
	Rode Kruis Amsterdam		
1	EHBO en Reanimatie		**12**
	Smockwerk	**Vrolijkheid en Het Mobiele Naaiatelier**	
2	Naailcursus		**7**
3	Onderneming Naaiatelier		**5**
	Volksuniv. Amsterdam	**Doe zelf School Amsterdam**	
4	Schilder		**9**
5	Elektriciteit		**13**
	Combiwel - ROC Amsterdam		
5	Gevorderd		**10**
6	Beginner		**10**
7	Kapper	ROC Amsterdam	**18**
	De Herstelling incl. stage	**DWI**	
8	Workshops:		**20**
	Gereedschapleer		
	Koken en groente kweken		
	Metaalbewerking		
	Sport		
	Autogarage AKTIEF en Autosleutelcursus	**Garage/sloperij Vijfhuizen en Nieuwegein**	
9	Automonteur en sleutelcursus		**25**
	New Dutch Connections		
10	Empowerment		**20**
	Bridge to Better	**Bridge to Better**	
11	Leren Ondernemen		
	Meeloopdagen		
12	Automonteur - Vijfhuizen	Autogarage AKTIEF	**2**
13	Automonteur - Vijfhuizen	Autoservice Kennemerland	**1**
14	Fietsenmaker - Amsterdam		**1**
	Totaal		**153**